

ઓક્ટોબર-નવેમ્બર ૨૦૨૨ દરમિયાન મકાઈના ભાવનો વરતારો

મકાઈ એ વિશ્વભરમાં સૌથી મહત્વપૂર્ણ પાક છે. યુએસએ, ચીન, બ્રાઝિલ અને ભારત મકાઈના સૌથી વધારે ઉત્પાદનકર્તા દેશો છે. મકાઈ નો નોંધપાત્ર ઉપયોગ મુખ્યત્વે ઔદ્યોગિક વસ્તુઓ જેવીકે સ્ટાર્ચ, મકાઈ તેલ વગેરેના ઉત્પાદનમાં થાય છે. ભારતમાં મકાઈને “અનાજની રાણી” તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. ભારત મકાઈની નિકાસ મુખ્યત્વે નેપાળ, શ્રીલંકા અને બાંગ્લાદેશમાં કરે છે.

ઇન્ટરનેશનલ ગ્રેઇન કાઉન્સિલનાં અંદાજ મુજબ વર્ષ ૨૦૨૧-૨૨માં મકાઈનું ઉત્પાદન અંદાજે ૧૨૧૩૮ લાખ ટન અને વપરાશ ૧૨૦૭૫ લાખ ટન હતો. મકાઈનો મુખ્ય ઉપયોગ ખોરાક તરીકે, દાણ અને ઔદ્યોગિક વપરાશ તરીકે થાય છે. મકાઈની નિકાસ વર્ષ ૨૦૨૧-૨૨ માં ૧૭૪ મિલિયન ટન અને બંધ સ્ટોક ૨૮૫ મિલિયન ટન રહેલ. પાછલાં અમુક સમયથી વૈશ્વિક સ્તરે મકાઈના ભાવમાં ૫૦ ટકા જેટલો વધારો જોવા મળેલ છે, જેનું મુખ્ય કારણ રશિયા અને યુક્રેનના યુદ્ધ ને લીધે ખોરવાયેલ સપ્લાઈ ચેઇન છે. વિશ્વના કુલ ઉત્પાદન માંથી ૩ ટકા ઉત્પાદન યુક્રેન કરે છે અને વિશ્વની કુલ નિકાસના ૧૩ ટકા સાથે ત્રીજા નંબરનો નિકાસકાર દેશ છે. હાલની પરિસ્થિતિમાં સપ્લાઈ ચેઇન ખોરવાઈ જતા ભારતના નિકાસકારો પાસે વિશ્વમાં નિકાસ કરવાની સારી તકો રહેલી છે.

ભારતમાં વર્ષ ૨૦૨૧-૨૨ના ખરીફમાં મકાઈનો વાવેતર વિસ્તાર ૮૧.૫૨ લાખ હેક્ટર રહેલ જે વર્ષ ૨૦૨૦-૨૧માં ૮૦.૨૩ લાખ હેક્ટર હતો. મધ્ય પ્રદેશ, કર્ણાટક અને રાજસ્થાન મકાઈના મુખ્ય ઉત્પાદનકર્તા રાજ્યો છે અને તેમનો વાવેતર વિસ્તાર વર્ષ ૨૦૨૧-૨૨ દરમિયાન અનુક્રમે ૧૫.૧૫, ૧૩.૮૯ અને ૮.૩૮ લાખ હેક્ટર હતો.

વર્ષ ૨૦૨૧-૨૨ દરમિયાન ભારતમાં મકાઈનું ઉત્પાદન ૩૩૧.૮ લાખ ટન રહેલ જે વર્ષ ૨૦૨૦-૨૧ માં ૩૧૬.૫ લાખ ટન હતું. વર્ષ ૨૦૨૧-૨૨ માં મકાઈનો પુરવઠો ૩૪૯ લાખ ટન થી ઘટીને ૩૪૭ લાખ ટન થયેલ, નિકાસ ૩૭ લાખ ટન થી ઘટી ને ૩૬ લાખ ટન રહેલ, જ્યારે મકાઈનો વપરાશ ૨૮૯ લાખ ટન થી વધીને ૨૯૭ લાખ ટન રહેલ. વર્ષ ૨૦૨૧-૨૨ દરમિયાન મકાઈનો બંધ સ્ટોક ૧૪ લાખ ટન રહેલ, જે વર્ષ ૨૦૨૦-૨૧ માં ૨૩ લાખ ટન હતો.

વર્ષ ૨૦૨૧-૨૨ દરમ્યાન ગુજરાતમાં મકાઈનો વાવેતર વિસ્તાર ૩.૯૧ લાખ હેક્ટર રહેલ અને ઉત્પાદન ૭.૬૩ લાખ ટન તેમજ ઉત્પાદકતા ૧૯૪૯ કિગ્રા પ્રતિ હેક્ટર હતી. જે વર્ષ ૨૦૨૦-૨૧ માં વાવેતર વિસ્તાર ૩.૮૯ લાખ હેક્ટર અને ઉત્પાદન ૬.૬૭ લાખ ટન તેમજ ઉત્પાદકતા ૧૭૧૬ કિગ્રા પ્રતિ હેક્ટર હતી.

વર્ષ ૨૦૨૧ના ઓક્ટોબર-નવેમ્બર મહિનામાં મકાઈનો ભાવ રૂ. ૧૬૭૨ પ્રતિ ક્વિન્ટલ હતો, જે વર્ષ ૨૦૨૦માં રૂ. ૧૫૧૦ પ્રતિ ક્વિન્ટલ રહેલ. ચાલુ વર્ષે મકાઈનો ભાવ એપ્રિલ-મે મહિના દરમ્યાન રૂ. ૨૩૦૦ પ્રતિ ક્વિન્ટલ છે. વર્ષ ૨૦૨૧-૨૨ માટે મકાઈના ટેકાના ભાવ રૂ. ૧૮૭૦ પ્રતિ ક્વિન્ટલ અને વર્ષ ૨૦૨૦-૨૧ માં રૂ. ૧૮૫૦ પ્રતિ ક્વિન્ટલ હતા. ખરીફ ૨૦૨૨-૨૩ માટે સરકાર દ્વારા ટેકાનો ભાવ રૂ. ૧૯૬૨ પ્રતિ ક્વિન્ટલ જાહેર કરવામાં આવ્યો છે.

ઉપરોક્ત ઉત્પાદન, આંતરરાષ્ટ્રીય બજારમાં માંગ અને સ્થાનિક બજારોની વિગતોને ધ્યાનમાં લઈને સેન્ટર ફોર એગ્રીકલ્ચરલ માર્કેટ ઈન્ટેલીજન્સ નાહેપ-કાસ્ટ પ્રોજેક્ટ, આણંદ કૃષિ યુનિવર્સિટી, આણંદ ખાતે સંશોધન હાથ ધરવામાં આવેલ જેમાં દાહોદ માર્કેટ યાર્ડનાં મકાઈના ૧૭ વર્ષોના માસિક ભાવોનું વિશ્લેષણ કરેલ છે જેના તારણ પરથી અનુમાન છે કે મકાઈનો ભાવ ઓક્ટોબર-નવેમ્બર ૨૦૨૨માં રૂ. ૧૬૫૦ થી ૨૦૫૦ પ્રતિ ક્વિન્ટલ (રૂ. ૩૩૦ થી ૪૧૦ પ્રતિ ૨૦ કિ.ગ્રા.) રહેવાની સંભાવના છે.

નોંધ: આંતરરાષ્ટ્રીય કિંમતોમાં ફેરફાર, નિકાસ અથવા આયાત પ્રતિબંધો વગેરે જેવા કોમોડિટી બજારોમાં નવા પરિવર્તનો ને કારણે આગાહી કરેલા ભાવો કરતાં વાસ્તવિક ભાવોમાં ફેરફાર થઈ શકે છે. ભાવોનો આ અંદાજ અગાઉના વર્ષોના માસિક ભાવોનું વિશ્લેષણ અને આંકડાકીય મોડેલોના તારણ પરથી કરેલ છે તેથી વાસ્તવિક બજાર ભાવ અને આગાહી કરેલા ભાવ સમાન ન પણ હોઈ શકે.